

Життєвий і творчий шлях Володимира Сергійовича Лизогуба

доктора біологічних наук, професора, академіка Академії наук вищої школи України, заслуженого діяча науки і техніки України, директора науково-дослідного інституту фізіології імені Михайла Босого Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького

Відомому вченому в області фізіології людини і тварин Володимиру Сергійовичу Лизогубу 7 листопада виповнюється 70 років із дня народження. За 47 років наукової й педагогічної діяльності Володимир Сергійович зробив вагомий внесок у розвиток вітчизняної науки та педагогіки й здобув безсумнівне визнання як на Україні, так і за її межами.

Народився Володимир Сергійович 7 листопада 1946 року в м. Черкаси в сім'ї офіцера-фронтовика. У 1953 році разом із батьками переїхав у м. Золотоношу, де в 1964 році з відзнакою закінчив середню школу й був зарахований студентом першого курсу факультету фізичного виховання та спорту Черкаського педагогічного інституту ім. 300-річчя возз'єднання України з Росією, який із відзнакою закінчив у 1969 році. Саме тут молодий і рішучий студент зробив свої впевнені, наполегливі кроки в науці, за що був відзначений Грамотою Міністерства освіти УРСР. Усе наступне життя, трудова, наукова, педагогічна й суспільна діяльність зв'язані

з Черкаським педагогічним інститутом, а нині – Черкаським національним університетом імені Богдана Хмельницького.

Науково-педагогічну діяльність Володимир Сергійович розпочав з аспірантури (1969–1972), далі він асистент кафедри анатомії та фізіології людини і тварин (1972–1976), голова профспілкового комітету інституту (1976–1983), декан факультету фізичного виховання та спорту (1983–1987), доцент кафедри анатомії та фізіології людини і тварин (1987–1993), завідувач кафедри анатомії та фізіології людини і тварин (1993–2015), із 2008 року – директор науково-дослідного інституту фізіології імені Михайла Босого (третього в Україні науково-дослідного інституту такого типу після Інституту фізіології імені О. О. Богомольця НАН України та Науково-дослідного інституту фізіології імені академіка Петра Богача Київського національного університету імені Тараса Шевченка НАПН України).

У 2001 році Володимир Сергійович захистив докторську дисертацію в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка на тему: «Онтогенез психофізіологічних функцій людини» й отримав науковий ступінь доктора біологічних наук. У 2002 році йому присвоєно вчене звання професора.

Спектр наукових інтересів професора В. С. Лизогуба надзвичайно широкий і стосується актуальних проблем фізіології та психофізіології. У колі зацікавлень ученого вдало поєднуються декілька фундаментально-прикладних напрямів наукової роботи. Серед них – психофізіологічне забезпечення навчальної діяльності учнів середньої школи й студентів ВНЗ, роль властивостей індивідуальності в набутті трудових і спортивних навичок та використання їх у реальних умовах функціонування, зміни кори головного мозку при дії на організм різних факторів зовнішнього та внутрішнього середовища, участь симпатичної нервової системи в регуляції серцево-судинної системи, формуванні й становленні психофізіологічних функцій людини в онтогенезі тощо. Із цих питань він є одним із провідних спеціалістів в Україні. Важливо зазначити, що Володимир Сергійович – автор такого нового наукового напрямку, як фізіологія нейродинамічних функцій мозку, який успішно продовжує розроблятися ним, його послідовниками та учнями.

Особистість науковця визначається його науковими доробками, тими працями, що втілили його ідеї, думки, погляди, надбання, відкриття. А ще – учнями, які продовжують його справу. У творчому доробку ювіляра – понад 250 наукових праць, 20 науково-методичних посібників, п'ять монографій, шість авторських свідоцтв і деклараційних патентів на винахід. Ним створено наукову школу. Його вихованці (11 осіб) захистили кандидатські та докторські дисертації й працюють на різних посадах у

ВНЗ України й за кордоном. Нині сприяє підготовці двох докторантів, п'яти аспірантів і семи здобувачів. За організацією й участю Володимира Сергійовича з 1991 року на базі Черкаського національного університету регулярно проводяться конференції та симпозіуми за програмою «Формування і становлення психофізіологічних функцій людини в онтогенезі та їх роль в професійній діяльності».

Володимир Сергійович має нестандартне мислення й знаходження нових шляхів реалізації актуальних та освітніх проблем. За 22 роки керування кафедрою він створив сучасну навчальну й наукову базу. Ним і його учнями розроблено нові методики та програмне забезпечення до них, які стали основою для виготовлення серії комп'ютерної системи «Діагност» та стабілографічного комплексу, які впроваджено в навчальний і науковий процеси у ВНЗ Міністерства освіти і науки України, Міністерства охорони здоров'я, інститутах НАН України, Академії наук РФ, НАМН України та в різних відомчих організаціях і структурах у системах професійного відбору за параметрами властивостей психофізіологічних функцій.

Вісім років із моменту організації Володимир Сергійович очолює Науково-дослідний інститут фізіології імені Михайла Босого. У структурі інституту функціонує п'ять відділів: нейрофізіології, біохімії, вісцеральних систем, вікової фізіології й відділ фізіології вищої нервової діяльності та психофізіології, у яких працює понад 20 наукових співробітників.

Визнанням наукового авторитету професора В. С. Лизогуба є зарахування його в еліту науковців України, а також участь у міжнародних наукових з'їздах, конференціях, симпозіумах (США, Австрія, Болгарія, Польща, Угорщина, Молдова, Шотландія, Росія), де він виступав із доповідями та ділився науковим досвідом. У жовтні 2008 року виступав із доповіддю та керував секцією вищої нервової діяльності на з'їзді фізіологів держав СНД у Кишиневі.

Володимир Сергійович – член науково-методичної ради Міністерства освіти і науки України та Федерації футболу України, член спеціалізованих вчених рад із захисту докторських і кандидатських дисертацій, член наукових редколегій міжнародних та республіканських журналів, збірників й альманахів.

Активна громадська та науково-педагогічна діяльність професора В. С. Лизогуба відзначена державними нагородами, зокрема він удостоєний звання відмінника освіти України та заслуженого діяча науки і техніки України, нагороджений Почесними грамотами Президії Верховної Ради, Міністерства освіти і науки України, Кабінету Міністрів України, Черкаської обласної ради та Черкаської обласної державної адміністрації й ін.

Гордістю Володимира Сергійовича є не лише педагогічні та наукові здобутки, а й велика та міцна родина: дружина – Валентина Романівна, син Сергій, донька – Ірина, зять – Сашко, невістка – Інна й троє онуків. Обоє дітей пішли стежкою матері, яка все життя віддала справі лікування та збереження здоров'я людей. Вона лікар-кардіолог. Сергій працює провідним хірургом у відділі аритмії серця ДУ «Національний науковий центр “Інститут кардіології імені М. Д. Стражеска” м. Київ». Він завідувач електрофізіологічної лабораторії. Донька Ірина – лікар-офтальмолог Черкаської обласної лікарні. Діти радують батьків своїми успіхами, а внуки – своїм здоров'ям і життям.

Володимир Сергійович має велику інтелектуальну й моральну силу, чітко виражену державну позицію громадянина своєї країни, якій ніколи не зраджував. Він був і залишається на стороні людської порядності, справедливості й чесності, корисливості колективу та тій справі, якою займається. У нього назавжди залишилася властивість, яка називається совістю і яка в багатьох людей, у тому числі й у науковців, нині відсутня.

Навколо Володимира Сергійовича завжди, де б він не був, гуртуються співробітники його інституту, науковці інститутів і кафедр інших інститутів та університету, як і ті, хто його знає. Він уміє зрозуміти кожного й завжди готовий прийти на допомогу тим, хто її потребує.

Своє 70-річчя Володимир Сергійович Лизогуб зустрічає в розквіті творчих сил, із новими планами. Отож побажаємо йому невичерпаної енергії, натхненного пошуку на освітянській ниві та у фізіологічній науці, міцного здоров'я й благополуччя, сімейного затишку, кола друзів і Божої милості на довгі роки життя.

Джерела та література

1. З новим кроком! // Молодь Черкащини. – 1972. – 24 грудня.
2. Почесна нагорода // Черкаська правда. – 1990. – 7 вересня.

3. Давиденко І. М. Історія та перспективи фізіологічних досліджень в інституті / І. М. Давиденко // «Місце Черкаського педагогічного інституту у розвитку вітчизняної науки, освіти й культури» : тези доп. ювіл. наук.-практ. конф. – Черкаси, 1991. – С. 128–131.
4. Кафедра фізіології людини і тварин // Черкаський державний університет ім. Богдана Хмельницького. Історичний нарис. 1921–2001. – К., 2001. – С. 93–128.
5. Лизогуб В. С. (до 60-річчя з дня народження) // Фізіологічний журнал. – 2007. – Т. 53, № 1. – С. 106–107.
6. Макаренко М. В. Життєвий та творчий шлях / М. В. Макаренко // Бібліографічний покажчик Черкаського нац. ун-ту ім. Б. Хмельницького. – Черкаси, 2006. – С. 5–7.
7. Вітаємо ювіляра // Спорт. медиц. – 1/2007.
8. Лизогуб Володимир Сергійович // Історія звершення особистості. Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького. – Світ успіху. – К., 2009. – С. 178.
9. Науковці України – еліта держави. Т. 3. – К. : Вид-во «Логос Україна», 2014. – 300 с.

М. В. Макаренко